

Asia: VN/20350/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (panimoiden, tislaamoiden ja viinitilojen ulosmyyntioikeuden laajentaminen)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi alkoholilain muuttamisesta. Lakia muutettaisiin siten, että alkoholijuomien pientuottajien ulosmyyntioikeuksia laajennettaisiin. Voimassa olevan lain mukaiset tilaviini- ja käsityöläisolutpoikkeukset kumottaisiin, ja jatkossa laissa määriteltäisiin yksi paikallisia pientuottajia koskeva poikkeus valmistuspaikalta tapahtuvaan käymisteitse valmistettujen enemmän kuin 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien ja muulla tavoin valmistettujen enemmän kuin 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien ulosmyyntiin.

Laajennetun ulosmyyntioikeuden piiriin kuuluisi enintään 100 000 litraa alkoholijuomia puhtaaksi alkoholiksi muutettuna kalenterivuoden aikana tuottavat valmistajat. Laajennettu ulosmyyntioikeus valmistuspaikasta olisi rajoitettu enintään 25 000 litraan puhtaaksi alkoholiksi muutettuna. Laajennettu ulosmyyntioikeus koskisi ainoastaan yhtä valmistuspaikkaa.

Lakimuutoksen myötä pientislaamot, pien- ja käsityöläispanimot sekä viinitilat saisivat mahdollisuuden myydä niiden valmistamia tuotteita valmistuspaikoilta suoraan kuluttajille vähittäismyyntiluvalla.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (jäljempänä MaRa) toteaa lausuntonaan seuraavaa:

1. Laajennetun ulosmyyntioikeuden toteuttamista kiirehdittävä

MaRa kiittää hallitusta siitä, että se kiirehtii alkoholilain muutosta, jolla hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti mahdollistetaan kaikille kotimaisille pien- ja käsityöläispanimoille, pientislaamoille ja viinitiloille niiden tuotteiden myynti valmistuspaikoilta suoraan kuluttajille vähittäismyyntiluvalla. MaRa viittaa tarkemmin asiasta STM:lle antamaansa lausuntoon 15.12.2025 (<https://www.mara.fi/ajankohtaista/lausunnot-ja-kannanotot/lausunto-sosiaali-ja-terveysministeriolle-alkoholijuomien-valmistajien-ulosmyyntioikeuden-laajentamisesta.html>).

MaRa ottaa tässä lausunnossa tarkemmin kantaa rajoituksiin, jotka koskevat laajennetun ulosmyyntioikeuden piiriin kuuluvien valmistajien vuotuista alkoholin valmistusmäärää ja vähittäismyyntiä.

2. Laajennetun ulosmyyntioikeuden piiriin kuuluvat valmistajat

Sosiaali- ja terveysministeriön ehdotuksen nojalla laajennettu ulosmyyntioikeus koskisi ainoastaan alkoholin valmistajia, joiden vuotuinen valmistusmäärä on enintään 100 000 litraa puhtaaksi alkoholiksi muutettuna.

Pääministeri Orpon hallitusohjelmakirjauksen mukaan mahdollistetaan kaikille kotimaisille pien- ja käsityöläispanimoille, pientislaamoille ja viinitiloille niiden tuotteiden myynti valmistuspaikoilta suoraan kuluttajille vähittäismyyntiluvalla.

MaRan käsityksen mukaan suurimmalla osalla pienpanimoita ja pientislaamoja vuotuinen valmistusmäärä jää tällä hetkellä ehdotetun rajan alle. MaRa pitää ehdotettua 100 000 litran valmistusrajaa kuitenkin liian alhaisena, koska se poissulkisi osan pienvalmistajista laajennetun vähittäismyyntioikeuden ulkopuolelle ja muodostaisi myös kasvun esteen nykyisen rajan alle jääville pientuottajille, jotka hakevat kasvua kansainvälisiltä markkinoilta tai joiden tuotteiden kysyntä kotimaisille asiakkaille ja ulkomaisille matkailijoille kasvaa kotimaassa vähittäismyyntirajoituksen poistuttua.

MaRa katsoo, että alkoholilain vähittäismyyntioikeuden laajennuksen tulee tukea kotimaista alkoholielinkeinoa ja hallituksen tulee huomioida kotimaisten alkoholijuomien valmistajien esittämät muutosehdotukset. Monet lausunnonantajat ovat esittäneet valmistusmäärää koskevan rajoituksen poistamista kokonaan tai vaihtoehtoisesti sen nostamista merkittävästi korkeammaksi, vähintään 500 000 litraksi puhtaaksi alkoholiksi muutettuna.

3. Laajennettua vähittäismyyntioikeutta koskeva rajoitus

Ehdotuksen mukaan laajennettu ulosmyyntioikeus koskisi ainoastaan yhtä valmistuspaikkaa, josta valmistaja saisi myydä poikkeuksen piiriin kuuluvia juomia (yli 5,5 prosenttisia tai yli 8 prosenttisia käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia) kalenterivuodessa enintään 25.000 litraa alkoholia puhtaaksi alkoholiksi muutettuna. Hallituksen esitysluonnoksen mukaan tämä olisi alhaisempi määrä kuin yhden Alkon myymälän keskimääräinen vuosimyynti, joka on noin 30 000 litraa puhdasta alkoholia.

MaRa pitää Alkon myymälän keskimääräiseen myyntiin perustuvaa vähittäismyyntirajaa keinotekoisena ja hallitusohjelmakirjauksen vastaisena. Se loisi myös turhaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia, kun alkoholijuomien valmistaja joutuisi pitämään kirjaa myyntimäärästään ja pahimmassa tapauksessa jopa keskeyttämään myyntinsä kotimaisille asiakkaille tai ulkomaisille matkailijoille kesken vuoden, jos raja tulee vastaan. Tällainen rajoitus on myös alkoholilain sääntelyn kannalta täysin vieras ja ristiriidassa perustuslaissa säädetyn elinkeinovapauden kanssa.

Se, että valmistaja saisi myydä laajennetun vähittäismyyntioikeuden piiriin kuuluvia juomia ainoastaan yhden valmistuspaikan yhteydestä on myös perusteeton rajoitus. Jos pienvalmistajalla on esimerkiksi pientislaamo tai pienpanimo toisistaan erillään, se joutuisi valitsemaan kummasta paikasta se vähittäismyynti yli 5,5 prosenttisia tai yli 8 prosenttisia käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia. Tällaiselle rajoitukselle ei ole hyväksyttäviä perusteita. MaRa katsoo, että alkoholijuomien valmistajan tulee voida itsenäisesti päättää, minkä valmistuspaikan tai valmistuspaikkojen yhteydestä se valmistamiaan tuotteitaan myy ilman vähittäismyyntille asetettavaa myyntirajoitusta.

MaRa esittää, että laajennettu vähittäismyyntioikeus koskee kaikkia valmistajan valmistuspaikkoja ja myyntimäärää koskeva vuotuinen rajoitus poistetaan.

4. Viinien vähittäismyyntioikeus ravintoloille

Kun alkoholilaissa sallitaan enintään 80 prosenttisten etämyynti EU- ja ETA-maista, ei vähittäismyyntimonopolin ylläpitämiselle ole enää perusteita. Vähittäismyyntimonopoli tulee purkaa asteittain.

MaRa esittää, että samassa yhteydessä, kun alkoholijuomien valmistajille mahdollistetaan laajennettu alkoholin vähittäismyyntioikeus, myös ravintoloille sallittaisiin enintään 18 prosenttisten viinien (sis. hedelmä- ja marjaviinit) ulosmyynti klo 9–21 ja ruokailun yhteydessä avatun viinipullon mukaan ottaminen klo 24 asti.

Ravintoloiden alkoholin ulosmyynnillä ei ole alkoholiongelmia lisäävää vaikutusta. Ulosmyynti toisi ravintoloille ja matkailukeskuksille mahdollisuuden nykyistä laajempaan palvelujen tarjontaan sekä parantaisi ravintoloiden heikkoa kannattavuutta. Tällaisia ovat muun muassa ravintolat, jotka tekevät ruokaa kotimaisista raaka-aineista, ravintolat matkailukeskuksissa sekä suurten järvien ja Itämeren rannoilla. Myös monilla pienillä paikkakunnilla toimivat liikenneasemaravintolat voisivat palvella paremmin paikallisia asukkaita ja matkailijoita. Tämä voisi turvata liikenneasemien säilymisen pienillä paikkakunnilla.

Selvityshenkilö Antti Neimala esitti myös raportissaan vähittäismyyntin monopolin purkamisesta, niin että ravintolat saisivat oikeuden viinien vähittäismyyntiin. Hän myös katsoi, etteivät alkoholihaitat kasvaisi tämän takia.

Anniskelupaikkojen luvanvaraisesta vähittäismyyntioikeudesta on säädetty alkoholilain 17 § 1 momentin 3-kohdassa, joten muutos on helppo toteuttaa myös lakiteknisesti.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Timo Lappi

Kai Massa

toimitusjohtaja

lakiasiaintoimittaja

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajan palvelualojen elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. MaRa edustaa hotelleja, kylpylöitä, viikko-osakeyhtiöitä, leirintäalueita, kongressi- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, catering-yrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, huvi-, teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konserttitapahtumia, ohjelmapalveluyrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluita tarjoavia yrityksiä. MaRassa on 3 100 jäsentä, joilla on 8 000 toimipaikkaa. MaRan jäsenyritykset työllistävät noin 70 000 henkilöä.

Massa Kai

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry